

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMÂNĂ A SIBIULUI

Vizita în Grecia a Prea Fericitului Patriarh Iustin în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române

Între 24—29 mai 1984, Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de II. PP. SS. Mitropolitul Teoctist al Moldovei și Sucevei, Antonie al Ardealului, Nestor al Olteniei, Prea Sfințitul Episcop-vicar Patriarhal Vasile Tîrgovișteanul, Arhidiacon Ion Bănăneanu, secretarul Cabinetului Patriarhal și Arhidiacon Laurențiu Movileanu, de la Catedrala Patriarhală din București, a făcut o vizită oficială Bisericii Ortodoxe a Greciei, la invitația Prea Fericitului Arhiepiscop Serafim al Atenei și întregii Elade.

Joi, 24 mai a.c. La sosire pe aeroportul din Atena, delegația a fost întâmpinată de Prea Fericitul Arhiepiscop Serafim și membrii Sfințitului Sinod permanent al Bisericii Greciei precum și de alți ierarhi și clerici.

De față au fost: D-I I. Kapsis, ministru adjunct la Ministerul de Externe, precum și D-I N. Ecosescu, Ambasadorul R.S. România la Atena și membri ai Ambasadei Române.

La coborîrea din avion Prea Fericitul Patriarh Iustin a fost întâmpinat de fanfară și o gardă militară de onoare.

Menționăm că pe tot cursul șederii delegației Bisericii Ortodoxe Române la Atena, au fost arborate drapelurile României și Greciei.

La ora 18,00 a avut loc primirea oficială a delegației Bisericii Ortodoxe Române, în Catedrala Arhiepiscopiei Atenei, cu care prilej cei doi înțistători de Biserici au rostit cuvîntări. A fost de față D-I Stilianos Papatemelis, ministru adjunct la Ministerul Învățămîntului și Cultelor.

Vineri, 25 mai a.c. La ora 11,00 întreaga delegație a Bisericii Ortodoxe Române a luat parte la sesiunea festivă a Sinodului permanent al Bisericii Greciei, cu care prilej Prea Fericitul Patriarh Iustin a fost decorat cu Crucea de onoare a Bisericii Greciei, iar ceilalți membri ai delegației au fost decorați cu Crucea de aur și de argint a Sf. Apostol Pavel. Cei doi conducători de Biserici au rostit cuvîntări.

În aceeași zi, la ora 18,00, a avut loc vizita la Ministerul Învățămîntului și Cultelor din Grecia, delegația fiind primită de D-I Ministru Apostolos Kalamanis, de față fiind Prea Fericitul Arhiepiscop Serafim al Atenei și o parte din membrii Sfințitului Sinod permanent al Bisericii Greciei.

La ora 19,30 s-a făcut o vizită la Facultatea de teologie din cadrul Universității din Atena. Delegația a fost însoțită aici de Prea Fericitul Arhiepiscop Serafim al Atenei, de D-I Ministru A. Kalamanis și de alte persoane oficiale.

În continuare, delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost invitată la cina oficială oferită de Ministerul Învățămîntului și Cultelor, la Hotelul Astoria din Atena, în vecinătatea imediată a colinei Acropole. La această masă au fost prezenți: D-I Ministru A. Kalamanis, secretarul general Beis, ministrul adjunct Teodorakopolis, decanul Facultății de teologie, Episcopul Ianulatos, Profesorul Nisiotis, precum și alte personalități ale vieții științifice și culturale din Atena.

Sâmbătă, 26 mai a.c. La ora 19,30 a avut loc recepția oficială oferită de Ambasada R.S. România la Atena, în cinstea Prea Fericitului Patriarh Iustin. La recepție au participat: Prea Fericitul Arhiepiscop Serafim al Atenei, însoțit de membrii Sfințitului Sinod permanent al Bisericii Greciei precum și alte personalități din viața culturală și politică a Greciei.

Duminică, 27 mai a.c. În cursul

dimineții, la Catedrala Arhiepiscopiei din Atena a avut loc Sfința Liturghie comună, la care au luat parte oaspeții și gazdele, cît și masa oferită la Mănăstirea Pendeli, de lângă Atena. Cu ocazia acestor evenimente, conducătorii celor două Biserici Ortodoxe surori au rostit cuvîntări și s-a făcut schimbul de daruri.

Luni, 28 mai a.c., delegația Bisericii Ortodoxe Române a avut o întîlnire cu D-I I. Kapsis, ministru adjunct de externe al Greciei.

În aceeași zi, la ora 14,00 la Hotelul Mare Britanie din Atena, unde delegația noastră a fost găzduită pe tot parcursul vizitei, a avut loc masa oferită de guvernul Greciei, în cinstea delegației Bisericii Ortodoxe Române.

Seara s-a făcut o vizită în localitatea Sunion, care se află la aproximativ 60 km de Atena.

Marți, 29 mai a.c., dimineața, a fost vizitat Seminarul teologic „Rizariion” din Atena și reședința Prea Fericitului Arhiepiscop Serafim.

Marți, 29 mai la ora 18,00, delegația Bisericii Ortodoxe Române a părăsit Grecia, pe calea aerului, cu aceleași onoruri ca și la sosire.

În timpul vizitei P.F. Patriarh Iustin și membrii delegației au fost primiți, separat, de Președintele Republicii Elene Constantin Karamanlis și primul ministru Andreas Papandreu.

Cu acest prilej, din partea Președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, au fost transmise un salut cordial și cele mai bune urări de sănătate Președintelui Republicii Elene și primului ministru, iar poporului grec prieten urări de bunăstare și progres.

Mulțumind, Constantin Kara-

Mitropolitul Șaguna — sprijinitor al învățămîntului românesc în Transilvania

Un bun cunoscător al vieții și activității mitropolitului Andrei Șaguna reține, într-o lucrare dedicată marelui ierarh, că el întru-chipează „un fragment de istorie...”, pentru că „imaginea lui de patriarh biblic, se găsește încadrată în fresca maiestozelor figuri de ierarhi, care strălucesc și luminează prin veacuri trecutul Bisericii românești... Identificat cu misiunea sa, concepută în sens constructiv și reformator, a găsit în ea substanța întregii sale existențe. A trăit în timp și spațiu, dar nu pentru a sluji numai vremii sale, ci idealurilor permanente ale neamului... El a reușit „să frîngă destinul, să înfrunte uneltirile, să zdrobească zăgazurile vrăjmașilor și să ridice Biserica din țărîna, unde fusese aruncată de cea mai feroce intoleranță, pe care o cunoaște istoria. Mai rar ierarh, care să-și lase cirja și scaunul încărcate de atîta prestigiu și strălucire, ... realizările sale de proporții epice, culminînd cu restaurarea mitropoliei (ardelene n.n.). Și adaugă: „Șaguna a fost însă un deschizător de multe drumuri, un semănător de multe ogoare; ... a fost și un extraordinar organizator al școalelor, zelos animator și ctitor de așezăminte culturale” (Gh. Tulbure, în 1938).

La acest aspect din urmă al activității marelui ierarh ne vom referi în cele ce urmează.

Deodată cu venirea sa în Transilvania poposea aci un om providențial, asemănător numai siesi, prin cultura sa teologică orientată ca și prin cultura umanistă

manlis și Andreas Papandreu au rugat să se transmită Președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, salutul lor prietenesc și cele mai calde urări de bine, sănătate și fericire personală, de progres și prosperitate pentru poporul român prieten.

Prestigiul de care se bucură în Grecia Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, precum și respectul pe care Biserica și poporul grec îl nutresc față de Biserica Ortodoxă și poporul român — ambele Biserici și popoare fiind însuflețite de dorința comună a statornicirii unei păci trairnice în Balcani și în întreaga lume —, au conferit vizitei înțistătorului Bisericii noastre o deosebită importanță.

Primirea oficială la Catedrala Arhiepiscopiei din Atena, participarea la sesiunea festivă a Sfințitului Sinod permanent, cu care prilej Prea Fericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a fost distins cu Crucea de onoare — cea mai înaltă distincție a Bisericii Greciei, iar membrii delegației cu Crucea de aur și argint a Sf. Apostol Pavel —, precum și întîlnirea cu profesorii și studenții Facultății de teologie din cadrul Universității din Atena, au marcat strînssele legături tradiționale dintre cele două Biserici Ortodoxe surori, precum și dorința fierbinte de amplificare a lor pe viitor.

Vizita Prea Fericitului Patriarh Iustin în Grecia, al cărui program întocmit de gazde a inclus întîlniri la cel mai înalt nivel, atît bisericești cît și de stat, a contribuit și la adîncirea relațiilor dintre cele două popoare, român și grec.

† VASILE TÎRGOVIȘTEANUL
Episcop-vicar patriarhal

Piine pentru suflet

Înalță-te, Doamne, la cer, gata este inima mea să te primească

Minunea înălțării la cer a Domnului nostru Iisus Hristos este evenimentul divin prin care se incheie, într-un fel, activitatea mîntuitoare văzută a lui Hristos pe pămînt. Dar ea nu constituie, nici pe departe, sfîrșitul lucrării mîntuirii neamului omenesc prin Iisus Hristos.

Pe de o parte ea ne apare ca o depărtare a Mîntuitorului de Sfinții Săi Apostoli, dar ea nu înseamnă despărțirea lui Iisus de ucenici și nici de lume. Înainte de patima Sa, cea de bună voie, Iisus a spus Sfinților Apostoli: „Mă duc să vă gătesc vouă loc. Iar după ce vă voi pregăti un loc, mă voi întoarce și vă voi lua cu mine, ca acolo unde sînt Eu și voi să fiți” (Ioan XIV, 3). Apoi a adăugat: „Nu vă voi lăsa orfani; voi veni la voi”. Altădată le-a spus: „Eu vă spun adevărul. Vă este de folos să Mă duc Eu. Căci dacă nu mă voi duce, Mîngietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi... Iar cînd va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va

călăuzi la tot adevărul” (Ioan XVI, 7—13).

Citind aceste cuvinte ale Sfinței Scripturi și privind icoana care înfățișează înălțarea Domnului la cer, înțelegem, pe cît este cu putință minții omenești, această minune și taină a înălțării Domnului la cer.

Sînt două motive care explică de ce s-a înălțat Hristos la cer? Întîi, El s-a înălțat ca să deschidă pentru ucenici și pentru toți cei ce cred în El poarta vieții celei veșnice, ca să se împlinească cuvintele pe care le-a spus: „Eu am venit ca să aveți viață, să aveți viață veșnică, ca tot cel ce crede în Mine să aibă viață, să se întoarcă acasă, la Tatăl ceresc. Iisus a murit și a înviat nu numai ca să ne dea binefaceri pentru viața aceasta, ci ne-a făcut părtași de fericirea veșnică.

Începutul acestui mare dar ni-l arată minunea înălțării Sale. El nu s-a retras ca Dumnezeu din

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

Iubirea și iertarea aproapelui nostru

Potrivit esenței sale, iubirea este cea mai înaltă, cea mai deplină și cea mai importantă dintre toate virtuțile, deoarece în esența Sa, „Dumnezeu este iubire” (I Ioan 4, 8), de aceea, „cel ce rămîne în iubire rămîne în Dumnezeu și Dumnezeu rămîne în el” (I Ioan 4, 16). Ea este, după expresia unor teologi, inima din care pulsează întreaga viață creștină, creștinismul fiind condiționat de ea. Și orice definiție i s-ar da iubirii, aceasta rămîne palidă și necuprinzătoare față de ceea ce este ea în realitate, de aceea, sensul ei adevărat nu poate fi surprins și înțeles decît dacă încercăm să pătrundem cu mintea și cu inima imnul minunat închinat ei de Sf. Apostol Pavel în I Cor. cap. XIII.

Din răspunsul dat de Mîntuitorul legiuitorului care l-a întrebat care este cea mai mare poruncă din lege (Mt. 22, 37—40), se poate vedea că iubirea creștină are un întreg obiect spre care ea se îndreaptă: Dumnezeu, aproapele nostru și propria noastră persoană. Mai mult, iubirea față de aproapele este un criteriu prin

care se dovedește veracitatea, autenticitatea, sinceritatea, intensitatea și profunzimea iubirii față de Dumnezeu. Ea este virtutea teologică prin care creștinul realizează cea mai deplină unire cu Dumnezeu și prin Dumnezeu cu întreaga creaătură spirituală și materială. De aceea, este de neconceput iubirea față de Dumnezeu fără iubirea față de semenii noștri, față de om, cea mai desăvîșită creaătură a lui Dumnezeu din lumea noastră. Este tocmai ceea ce ne spune Sf. Apostol Ioan: „Dacă zice cineva: Iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este, pentru că cel ce nu iubește pe fratele său pe care îl vede, nu poate să iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede” (I Ioan 4, 20), iar Sf. Apostol Pavel spune că toate poruncile legii se cuprind în acest cuvînt: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți”, conchizînd că „dragostea este deci plîmbea legii” (Rom. 13, 9—10).

Cu aceasta, iubirea față de aproapele primește un caracter

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. prof. I. Zăgrean

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. D. Călugăr

Înalță-te Doamne la cer...

(Continuare din pag. 1)

lume, ci a luat cu Sine firea noastră omenească, transfigurată, ca să-i redea cetățenia cerească.

Despre dobândirea acestui drept de a ne întoarce „acasă la Tatăl nostru” prin Iisus Hristos, grăiește atât de minunat psalmistul David. Văzînd de departe această intrare în slava dumnezeiască a Fiului lui Dumnezeu, Psalmistul scrie: „Ridicați porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra împăratul mării. Cine este acela împăratul mării? Domnul puterilor, acesta este împăratul mării” (Ps. XXIII 7—10). Aceste cuvinte se rostesc de trei ori, în noaptea de Paști, cînd se intră în biserică.

Despre ce fel de „porți veșnice” vorbește psalmistul? Cine este acela care le poate deschide? Cine poate intra prin aceste porți? Este știut că o poartă desparte un loc de altul, o cetate de alta, un stat de altul, o lume de altă lume. Prin căderea în păcat s-a închis poarta între pămînt și cer; între om și Dumnezeu, s-a ridicat un zid despărțitor. Zidul a fost înălțat prin jertfa de pe cruce a Domnului. Iisus a unit pe cei doi într-unul singur, cum spune apostolul Pavel. Iar învierea și înălțarea Sa la cer, a deschis poarta împărăției lui Dumnezeu, pentru toți cei ce cred în El.

Venind Iisus întru slava Sa dumnezeiască se adresează îngerului Mihail, ce fusese rînduit să păzească raiul fericirii, cerîndu-i să deschidă porțile cele veșnice ca să intre împăratul mării. Mirat, la auzul acestor cuvinte, îngerul întreabă: „Cine este acesta împăratul mării?” Cu alte cuvinte: Cine are puterea să deschidă împărăția cea veșnică a lui Dumnezeu, închisă din cauza păcatului strămoșesc? Cine poate face din nou pe oameni fericiți? Cine le poate da viață și fericire veșnică?

La o asemenea întrebare, răspunde Hristos: „Domnul cel tare, Domnul puterilor. Acesta este împăratul mării. Hristos cel înviat se înalță întru strălucirea Sa dumnezeiască și duce în firea lui omenească îndumnezeită firea noastră omenească, unită cu El.

Acesta este motivul cel dintîi al înălțării la cer a Domnului: ca să ne dea viață veșnică. El s-a făcut om, asemenea nouă, în afară de păcat, ca să ne facă „dumnezei după har” cum atât de hotărît spune Sfîntul Atanasie cel Mare.

În icoana înălțării la cer vedem pe Iisus în haină albă, strălucitoare, ca la schimbarea la față, înconjurat de doi îngeri îmbrăcați în haine roșii, simbolul singelui, mărturisind prin aceasta că Cel ce se înalță este și om și Dumnezeu. Ceilalți doi îngeri, îmbrăcați în haine albe stau în rînd cu apostolii și le spun: „Acest Iisus, care s-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergînd la cer” (Fapte I, 11).

Iisus poartă mai departe chip omesc. Ca Fiul al lui Dumnezeu s-a întors la Tatăl, dar s-a întors ca acela care a rămas fratele nostru. El a ridicat un pod între lumea oamenilor, în care trăiau apostolii și lumea lui Dumnezeu, arătînd prin aceasta că El este Mijlocitorul. A ridicat firea omenească în lumea lui Dumnezeu și a pregătît loc acolo, îndumnezeindu-o.

Dar înălțarea lui Iisus la cer are și un al doilea scop. Prin înălțarea Sa la cer El a inaugurat un nou chip al lucrării și prezenței Lui în lume. Un chip nevăzut dar real, precum a spus ucenicilor, că este bine să mergă la Tatăl ca să trimită pe Duhul Sfînt.

Prin viața, jertfa și învierea Sa, El a realizat mîntuirea oamenilor, împăcarea lor cu Dumnezeu. În timp și istorie Hristos a adus izvorul harului, a adus mîntuirea. De acum se continuă lucrarea mîntuirii, chemarea și ajutorul însușirii ei de către Duhul Sfînt. De la înălțarea Domnului și îndeosebi de la Pogorîrea Duhului Sfînt se inaugurează un nou mod al prezenței și lucrării lui Hristos, prin Duhul Sfînt. Este începutul lucrării prin Biserică, al cănui simbol este văzut de Părin-

ții Bisericii în chipul Maicii Domnului, pe care o vedem în icoana înălțării în mijlocul apostolilor, stînd într-o atitudine de evlavie, de rugăciune. Ea nu este nici umilită, nici tristă de acest eveniment pentru că acum după ce L-a văzut înviat pe Fiul ei, a fost incredințată că El este cu adevărat Dumnezeu venit în lume pentru mîntuirea oamenilor.

Icoana înălțării la cer a Domnului ne arată și diferitele sentimente și atitudini ale apostolilor în fața acestei minuni. Mai întîi trebuie să observăm că numărul lor este doisprezece, deși știm că unul din ei a pierdut apostolia, Iuda Iscarioteanul, și în locul lui nu fusese ales decât la Cincizecime apostolul Matia. Cel de al doisprezecelea apostol din icoana înălțării este apostolul Pavel care, împreună cu apostolul Petru, stau lângă Maica Domnului. Biserica a socolit de la început pe marele apostol Pavel între martorii și vestitorii Evangheliei, pe care a vestit-o cu multă rîvnă și curaj între neamurile păgîne.

Apostolii au fost zguduți de evenimentul înălțării Domnului. Pînă acum era împreună cu ei, îl vedeau, îl auzeau, puteau să-L întrebe cînd erau nedumeriți. Deși le-a promis că va fi cu ei pînă la sfîrșitul veacurilor, acum îi lasă singuri. Încă nu erau obișnuiți cu o astfel de schimbare. Se uitau în sus, se întrebau, își luau rămas bun sau se rugau să mai rămînă cu ei.

Erau triști și se întrebau: Ce va fi cu ei? Cum vor putea trăi fără Iisus? Ce le va aduce viitorul? Sfînta Scriptură și icoana înălțării ne dă să înțelegem că sentimentul lor cel mai puternic era tristețea, nedumerirea în fața unui viitor necunoscut și nedorît. Ei nu înțelegeau îndeajuns că Iisus a venit în lume nu numai pentru ei și pentru cei din vremea lor.

Dar, după ce îngerul le-a spus că Iisus va veni din nou la ei, că nu i-a părăsit s-au incredințat de această nouă împreună trăire cu Iisus, s-au mîngăiat că Maica Domnului este cu ei. Sfîntul Evangelist Luca spune că s-au întors din nou în casa în care stătuseră pînă acum și „erau bucuși” așteptînd pogorîrea Duhului Sfînt făgăduit de Mîntuitorul.

Prin înălțarea Domnului la cer sîntem uniți pentru vece cu Tatăl ceresc. Fiecare credincios aparține prin Hristos lui Dumnezeu, fiecare are drept la împărăția lui Dumnezeu. Este dreptul iubirii dat de Hristos, iubire care este mai tare decît moartea. Ea este fără margini, nu este limitată la un timp sau altul ci merge din veac în veac și ni se comunică prin Biserică.

Iubirea lui Hristos față de lume nu s-a sfîrșit cu jertfa Sa pe cruce. El se jertfește și acum tainic pe sfintele altare.

Înălțîndu-se la cer, Hristos nu s-a despărțit de oameni, de lume, ci dorește ca inima noastră să fie un cer în care să se sălăluiească cu Tatăl și cu Duhul Sfînt. În prohemul de la Înălțarea Domnului zicem: „Înalță-te, Doamne, înalță-te la cer. Gata este inima mea să Te primească”.

Prezența lui Iisus în lume după înălțarea la cer nu este mai mică, nu este mai limitată. Intrînd în slava dumnezeirii, El este al tuturor, este pretutindeni cu Tatăl și cu Duhul Sfînt pe care L-a trimis ca să sfințească pe oameni, să întemeieze Biserica, împărăția a harului. „Dumnezeu L-a înălțat nespuse de mult și I-a dat nume mai presus de orice nume, pentru ca în numele lui Iisus să se plece tot genunchiul, al celor cerești și al celor pămîntești” (Filip. II, 9—11).

Proparul de la praznicul Înălțării Domnului este ca o sinteză a revelației despre locul și rostul acestei minuni:

Înalțatu-Te-ai întru slavă Hristoase, Dumnezeul nostru, bucurie făcînd ucenicilor Tăi cu făgăduința Sfîntului Duh; incredințîndu-se ei prin

binecuvîntare că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mîntuitorul lumii.

— Zaharia Boiu și Banatul —

Om de aleasă sensibilitate și elevație lirică, Zaharia Boiu și-a împreunat vocația preoțească cu cea de literat. A fost un om al cuvîntului ales, un iscusit meșter al condeiului, mereu treaz și aplecat spre doleanțele românilor ale căror interese le-a slujit, cu fapta și cu vorba, o viață întreagă. La calitățile sale intelectuale, Dumnezeu i-a hărăzit și un îndrumător pe măsură: Andrei Șaguna. Nu este, deci, de mirare permanenta atenție de care s-a bucurat din partea vrednicului mitropolit.

După o solidă pregătire bilingvă la gimnaziul evanghelic-luteran din Sighișoara și terminarea Seminarului Teologic de la Sibiu, în 1857, Andrei Șaguna îl numește profesor la secția pedagogică a aceluiași seminar trimițîndu-l apoi la Universitatea din Lipsca pentru specializare. Reîntors în țară este numit, în 1861, profesor definitiv. Apreciat, în continuare, primește o serie de însărcinări: redactor la Telegraful Român, paroh al parohiei Sibiu-Cetate, asesor ordinar al sinodului bisericesc, redactor al revistei Transilvania, care, dublate de o activitate literară de creație, îi conturează personalitatea distinctă în peisajul cultural-național al românilor ardeleni.

Conștient de lipsurile existente în activitatea predicatorială a

preoțimii, își adună propriile predici și le publică în trei volume, sub titlul „Semințe din agrul lui Hristos” din care ultimul premiat de Academia Română. Aceste atît de necesare călăuze în viața pastorală a preotului au avut o largă circulație și în Banat. S-au bucurat de atenție și fructificările sale pe teren social-național, concretizate în mai multe scrieri din care amintim: „Cultura poporului nostru”, „Clasa de mijloc a poporului nostru”.

Așa cum mării săi contemporani Andrei Șaguna, Timotei Ciopariu, George Barițiu și toți ceilalți au fost, am putea zice, obsedați de ideea înființării școlilor populare, tot așa și pentru Zaharia Boiu școala a însemnat un punct cheie în menținerea ființei naționale a poporului român. Manualele pe care le-a întocmit „Abeedar”, „Carte de citire”, „Elemente de istorie”, „Elemente de geografie”, etc., au constituit pentru tinerii elevi din Transilvania și Banat, o peremptorie lecție de patriotism. Dornic să și doteze școlile cu tot ceea ce le era necesar pentru o „instrucție” națională adecvată, Boiu și-a găsit în persoana episcopului Ioan Popasu al Caransebeșului un fervent susținător, manualele sale împinzînd majoritatea școlilor din Banat. Și poeziile sale, publicate în anul 1862 sub titlul

„Sunete și răsunele” au avut ecou în Banat fiind găsite și în biblioteca episcopului Ioan Popasu.

Prin urmare relațiile lui Zaharia Boiu cu Banatul, în special cu episcopul Popasu, au fost fructuoase. De aceea românii din Caransebeș se adresează poetului preot Zaharia Boiu spre a-i compune o *Odă* și un *Imn* de închinare episcopului cu ocazia prăznuirii a 50 de ani de preoție, jubileu ce a avut loc la Caransebeș în anul 1887. Printre manuscrisele și scrisorile rămase de la episcopul Ioan Popasu — acoperite de negura anilor sau pierdute prin vitregia soartei — s-au găsit și aceste poezii ocazionale intitulate *Odă* și *Imn* compuse de Zaharia Boiu (Arhiva Mitropoliei Banatului, *fond Ioan Popasu*). Ambele poezii au apărut în numărul festiv al *Foii Diecezană* (1887, II, nr. 15, 12/24 aprilie, p. 1—2) într-o ținută grafică de excepție. Festivitățile au fost grandioase. Românii de prin satele bănățene se adună, corurile, cele atât de răspîndite și cunoscute, din Bocșa Română, Bujor, Cebza, Chizătau, Herendești, Lugoj în prag de sărbătoare, își expun măiestria în fața unei mulțimi imense, toți și toate trans-

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot Gheorghe Naghi

Mitropolitul Șaguna...

(Continuare din pag. 1)

cărțile mele” — cum însuși mărturiseste — Șaguna scrie ceea ce era mai necesar să se scrie la vremea sa, îndemnîndu-i și pe colaboratorii săi cei mai apropiați să se asocieze, cu toată priceperea și puterile lor, muncii sale fără preget.

Șaguna se angaja la o muncă grea și plină de răspundere, intenționînd desțelenirea ogorului școlii noastre din Transilvania. Dacă un ordin al guvernului opea chiar și dreptul episcopului ortodox de a orienta și inspecta învățămîntul nostru, atribuînd însă acest drept episcopului catolic maghiar din Alba Iulia, mai tîrziu, Șaguna remediază o asemenea stare de lucruri.

Învățămîntul era în deficit, slab organizat. Pentru însănoșirea lui, Șaguna îndreaptă o seamă de instrucțiuni către preoți și învățători. Dar cele mai bune intenții și instrucțiuni în materie nu puteau duce la realizări sensibile decît prin intermediul unor cadre didactice bine pregătite, care, la acea dată, se găseau doar sporadic. Pentru remedierea unei asemenea stări de lucruri, Șaguna restaurează seminarul teologic, îi asigură profesori cu pregătire superioară, îi ridică durata de instruire la trei ani; anexează aci și școala normală de învățători tot cu o durată de trei ani. Dar „concomitent își îndreaptă privirile asupra satelor, asupra școlii populare”.

Pe aceeași linie de interes școlar se înscrie, în curînd, intervenția lui Șaguna în cadrul adunării naționale de la Blaj (1848), stăruind cu neîmpunută energie „de a se înființa școli românești în toate satele și orașele, cu dreptul deplin de a-și alege directorii și profesorii și de a sistematiza învățămîntul după un plan școlastic în deplină libertate de a învăța”.

Un moment de mare însemnătate îl constituie mai apoi hotărîrile sinodului eparhial, convocat de neobositul ierarh la anul 1850. Acestea sînt de importanță istorică, „ele statornicind cu claritate condițiile de înaintare și de îmbunătățire substanțială a situației școlare din Ardeal”. Dintre acestea răzbate în evidență cerința ca „școala clericală a diecezei să se prefacă într-un institut teologic-pedagogic, să se înzestreze întocmai cum sînt întocmite alte seminarii și tot clerical să fie dator, înainte de ce s-ar preoți, să fie învățător”.

Încă și alte hotărîri aduse de sinodul eparhial respectiv echivalează cu o deschidere luminoasă spre realizări de perspectivă epocală pentru învățămîntul și des-

tinul școlii populare din Transilvania. Ele precizează specific ce anume manuale didactice să folosească preoții și învățătorii, ce materii să se predea în școlile populare, să se repare edificiile școlare existente și să se ridice, peste tot, noi asemenea edificii, învățătorilor să li se asigure toate cele necesare vieții lor de toate zilele, să se instituie inspectorii școlari de lege ortodoxă și să se facă demersuri pe lângă autoritățile statale competente ca, avînd în vedere „numărul cel mare al populației române să se înființeze pentru români școli reale, gimnaziale, academii și o universitate”.

Chiar dacă aceste din urmă deziderate nu au putut prinde viață, ele exprimă năzuințele spre lumină prin cultură ale poporului român din Transilvania.

Doar mai tîrziu cu doi ani (1852) Șaguna întregeste hotărîrile rezumate mai sus, precizînd că treburile școlare sînt de competența consistoriului eparhial (diecezan), iar controlul învățămîntului urmează a fi încredințat unui inspector de lege ortodoxă. O asemenea circulară, prin litera și spiritul ei, avea să ducă la aplicarea *principiului confesional*, la *școala confesională*, mai apoi și la *autonomia școlară deplină* a școlii românești din această parte a pămîntului strămoșesc (1859).

Prin alte circulare, ca și prin intermediul ziarului „Telegraful Român”, Șaguna îndreaptă neuitatele sale „Instrucțiuni școlare” către preoții-învățători și către învățătorii, precizînd în amănunțime, pe clase și — cum scria el — pe „despărțituri” ce trebuie să se învețe în școlile primare și în școala normală, ca și în îndatoririle ce revin inspectorilor școlari numiți de autoritatea bisericească.

În organizarea învățămîntului și în întocmirea programei analitice pentru acesta se are în vedere, în anii următori, potrivit curentului vremii, și *principiul național*, urmînd ca tinerimea să fie crescută „în spirit moral și național”.

În virtutea îndrumărilor și stăruințelor ierarhului Șaguna, numărul școlilor populare sporește simțitor, ca la anul 1858 să poată fi înregistrate 600 școli confesionale ortodoxe cu peste 33 mii de elevi.

Un moment de cotitură în orientarea școlară îl imprimă însă legislația maghiară de la 1869, care intenționează, mai întîi voalat, subminarea învățămîntului confesional prin înființarea școlilor de stat și comunale. Cu

spiritul său vioi și departe văzător, Șaguna sesizează primejdia ce apare, deocamdată, la orizont și ia măsuri pentru întărirea în continuare a poziției învățămîntului românesc confesional prin introducerea în programul lui de studii a unor materii solicitate de spiritul cultural și școlar al vremii, demonstrînd astfel că învățămîntul românesc din Transilvania nu este străin unui spirit, socotit pe atunci, progresist. Programul de învățămînt avea să cuprindă cunoștințe de ordin istoric, gramatical, geografic, de științele naturii și chiar din domeniul economic și gospodăresc. La toate acestea, Șaguna s-a dovedit îndemnat nu numai pe urma preoțului ocupării sale de ordin bisericesc-confesional, dar și de simț pentru trînicia națiunii române în Transilvania, intuind astfel, prin vremi și peste vremi, că numai astfel vor putea fi contracarate intențiile unui regim represiv, care intenționa eliminarea limbii strămoșești din școala lui Șaguna și înlocuirea acesteia cu o limbă străină nației române trăitoare pe meleaguri strămoșești. Cît de juste s-au dovedit prevederile marelui ierarh în timpul vieții sale, dar cu mult mai accentuat în primele decenii ale veacului nostru, se poate vedea din legiurile draconice ale unui regim obstructionist, care a intenționat nu numai să răpească școlii noastre limba strămoșească, dar chiar și existența ei. În bună parte, prin contribuția școlii lui Șaguna s-a putut întări, apăra și pregăti soarta poporului român spre întimpinarea cu vrednicie a actului istoric de la 1918.

Unii din contemporanii lui Șaguna s-au arătat neîncrezători în succesul luptei pornite de el în scopul teimeinării școlii românești în Transilvania. S-au găsit și unii care i-au criticat activitatea. Alții chiar l-au hulit. Ca pe tot omul trăitor pe acest pămînt. Dar inițiativa lui au răzbit la lumină și moștenirea lăsată de el s-a dovedit a fi fost, și încă va mai fi, un bun de neuitat pentru memoria generațiilor ce s-au scurs și se vor mai perinda în viața poporului român de pretutindenea.

Școala lui Șaguna și-a asigurat un premiu de permanență prin școala pedagogică de la Sibiu, cu deosebire prin contribuția ucenicilor marelui ierarh crescuți în cele mai prestigioase universități din Europa și care au asigurat progresul și prestanța pedagogiei românești. Dar și prin — să zicem așa — „pepiniera de academicieni” instruiți și educați în liceul „Andrei Șaguna” din Brașov. Ca să nu uităm a aminti și Institutul Teologic Universitar din Sibiu, tribut ar și el al strădaniilor dascălești ale mitropolitului Șaguna.

Un destoinic slujitor al Bisericii strămoșești: Arhimandritul Gherman Vida

Iașul, în istoria neamului nostru, n-a fost numai o cetate de scaun ci un mediu, o vatră de cultură în care s-au întâlnit românii din toate regiunile românești spre a sluji, în duhul unității, prin strădanii și înfăptuirii culturale, idealurile naționale. Fie chemați de înalte fețe bisericesti sau de demnitari care doreau după moda timpului, dascăli în familiile, fie din cauza condițiilor apăsătoare impuse, cu fiecare zi, neamului românesc de peste munți, numeroși cărturari — amintesc, doar, pe S. Bărnăuțiu, A. Papiu Ilarian, A. T. Laurian, Damaschin Bojinca, Eitimie Murgu, Bob Fabian, Ioan Maior(escu) — au găsit, la Iași, atmosferă prielnică și sprijin binevoitor pentru desfășurarea activității lor, înflăcărați de concepția iluministă a rededeptării și afirmării naționale. Carpații, așadar, ca, totdeauna, în trecut, n-au fost pentru românii de dincoace și de dincolo obstacole ci o grandioasă coloană în jurul căreia s-au cristalizat sentimente, gânduri și idealuri românești.

Printre fiii aleși ai neamului nostru care au purtat cu cinste, în Moldova, făclia luminoasă a patriotismului, a fost și „Gheorghe Vida român nobil de Marmăția”, ulterior arhimandritul Gherman Vida. El se afla, deja, la Iași, în deceniul al 3-lea al secolului trecut. Ca dascăl „loghiotat”, el a sădit în conștiința unor dintre discipolii săi — V. Alecsandri, M. Kogălniceanu ș.a. — „dragostea de popor și cunoașterea trecutului său”. În unele dintre scrierile celor doi mari fii ai Moldovei, menționați, întâlnim aprecieri măgulitoare privind formația intelectuală și procedeele pedagogice ale „călugărului Gherman”.

Deoarece s-au împlinit, de curând, 140 de ani de la tipărirea pentru prima dată, a unei mari părți din *Cronica românilor* scrisă de Gheorghe Șincai, la tipografia mitropoliei de la Iași (Tomul I, 1843), în mare parte prin contribuția arhimandritului Gherman Vida — mai înainte apăruseră, doar fragmente din această operă — și 130 de ani de la editarea ei, în trei volume, la tipografia româno-franceză din Iași (1853), readuc în actualitate figura clericului maramureșan care a îndeplinit importante rosturi în Moldova.

Prin 1827, el venea în casa din Iași a vornicului V. Alecsandri, având ca elev pe fiul acestuia, Vasile, și pe alți tineri din Iași. Tot pe atunci, el „dădea lecții la școala Trisfetitelor”. Mitropolitul Veniamin Costachi i-a încredințat misiunea de „inspector” al tipografiei mitropolitane. Prin „osteneala” sau „supt îndrumarea” sa, la această tipografie s-au tipărit mai multe cărți. Același mitropolit, cum se vede în testamentul său, încredințase lui Gherman „biblioteca (sa) întregă” care împreună cu „cărțile aduse la Slatina”, — unde întocmise testamentul — vor trece după

moartea sa, în patrimoniul mitropoliei.

Cunoscând bine limbile greacă și latină, având pe cât se știe, o temeinică pregătire cărturărească, dobândită în vreun important centru european, el a fost numit, în anul 1843, profesor la Seminarul „Veniamin”, din mănăstirea Socola, la care a predat cele două limbi pînă prin anul 1853.

În octombrie 1853, Gherman Vida și-a scris testamentul în care este oglindită voința sa privitoare la bunurile moștenite, fiind „român nobil” și la cele agonisite prin munca sa; printre „martorii” în fața cărora a întocmit el testamentul sînt și viitorii arhierei Neofit Scriban, Melchisedec Ștefănescu și Ieremia Dirțu. „Toate cărțile mele, testa el, cu înscrierea numelui meu în ele le dau bibliotecii seminariei spre a mă pomeni cei ce vor ceti în ele”; de asemenea, a lăsat seminarului o casă, o vie și o sumă de bani „pentru tipărirea cărților scolastice, din care, la tipărirea fiecărei ediții cinci exemplare să se împartă gratis cu înscrierea numelui meu”. Dispozițiile sale testamentare pun în lumină legăturile strînse cu școala la care a muncit și preocupările sale privind buna pregătire a clerului.

Activitatea prin care, în mod deosebit, s-a remarcat Vida, prin care și-a dăruit un loc de cinste în viața noastră culturală, este aceea de editor al unor cărți de cult și a altora privind limba și istoria neamului său, destinate, în primul rînd, concetățenilor săi. Cu privirile ațintite, într-un prinos de recunoștință, la meșteșugurile în care a văzut el lumina, — „patria mea” — cum spune el însuși — și cu convingerea că prin mijlocirea cărților care circulă dincoace și dincolo de crestele Carpaților se încheagă și desăvîrșește unitatea spirituală a neamului românesc, a statornicit, în testamentul său, ca din unele cărți tipărite cu banii lăsați de el, de exemplu, *Ceasloave și Psaltiri*, să se trimită cîte o sută de exemplare, în Maramureș, ca să fie „împărțite gratis pe la biserică prin episcopul eparhial”.

Arhimandritul maramureșan a avut, cu prioritate, în vedere cartea bisericască utilă seminaristilor și slujitorilor bisericesti. Activitatea sa editorială, însă, nu s-a limitat numai la atît. Întocmai ca mulți dintre fiii luminați ai neamului nostru, ca oamenii de cultură contemporani care, în contextul condițiilor înscrise de orientarea iluministă, stăruiau, în scrieri, pentru cunoașterea temeinică a istoriei naționale, a limbii și a particularităților etnico-spirituale românești, pentru afirmarea neamului nostru impresurat, secole de-a rîndul, de vitregii și agresiunii, Gherman Vida a adus o importantă contribuție la editarea unor cărți consacrate limbii și istoriei românilor. Astfel, în anul 1833, el edita o *Gramatică practică româno-franțoească*... destinată, mai ales, tinerilor care învățau limba franceză.

Opera de inestimabilă valoare, prin care se demonstrează originea neamului românesc, vechea și continuitatea sa neîntreruptă în spațiul geografic carpațo-ponto-dunărean, editată, în parte (Tomul I), la Iași, în anul 1843, prin sirguința arhimandritului Vida, este *Cronica românilor și a mai multor neamuri... alcătuită de George Șincai din Șinca*. Cîteva detalii referitoare la editarea acestui volum în 1843, „cu cheltuiala și osteneala Prea Cuvioșiei Sale D. Ghermano Vida arhimandrit și inspector tipografiei S. Mitropoliei”, întâlnim în scrisoarea-referat din 4 iunie 1853 alcătuită de N. Șuțu, A. Donici, M. Kogălniceanu, A. Pann și A. T. Laurian și publicată în volumul I al *Cronicii* lui Șincai tipărit, tot la Iași, în 1853. Din această scrisoare, document valoros pentru istoria noastră, reiese că opera lui Șincai, *Cronica românilor*, „zăcea uitată în singure două manuscrise”, unul la Episcopia Oradiei și al doilea „cumpărat de arhimandritul Ghermano din Iași la o licitare din Viena”, predat, apoi, de cumpărător statului moldovean.

Apariția celui dintîi volum al *Cronicii* este un eveniment editorial de mare importanță. Apăruse, deja, în anul 1840, revista „Dacia literară” care semnală că „istoria noastră are destule fapte eroice”; în anul 1842, apărea revista „Arhiva românească” în paginile căreia se glorificau „faptele românilor celor vechi”; N. Bălcescu pregătea apariția „Magazin(ului) istoric pentru Dacia”; M. Kogălniceanu publicase unele lucrări privind trecutul nostru național, a rostit, chiar, în anul 1843, cînd apărea *Cronica* lui Șincai elocventul său cuvînt la deschiderea cursului de istorie națională, la Academia Mihăileană, un adevărat imn consacrat virtuților strămoșești și, negreșit, adunase letopisețele moldovenesti pe care avea să le editeze nu peste multă vreme. Prin urmare, vibrație spirituală, context de condiții și fapte național-culturale, dispoziție psihică receptivă operei lui Șincai.

Prin *Cronica românilor*, rodul strădaniilor unui vestit transilvănean, tipărită, la Iași, în 1843 și 1853, în mare măsură, prin osîrdua altui transilvănean, stabilit în capitala Moldovei, s-a adus o importantă contribuție, în vîltoarea strădaniilor care aveau ca țel întocmirea biografiei noastre naționale, afirmarea noastră pe scena politică europeană ca popor cu o istorie care trebuie să fie cunoscută și prețuită.

Evocînd, prin aceste cîteva rînduri, chipul și unele dintre strădaniile culturale ale arhimandritului Gherman Vida, la Iași, accentuez că acest fruntaș al neamului nostru și, deopotrivă al Bisericii strămoșești, prin gîndirea și opera sa stă alături de transilvănenii, muntenii și moldovenii care, în primele decenii ale secolului trecut, au pus temeliala statului român modern.

Pr. Scarlat Porcescu

A 43-a Conferință teologică interconfesională

În zilele de 17 și 18 mai a.c. s-au desfășurat, la Institutul Teologic Protestant Unic de grad Universitar din Cluj-Napoca, lucrările celei de a 43-a Conferințe teologice interconfesionale, cu participarea profesorilor de la Institutele teologice universitare din București, Sibiu, Cluj-Napoca și Alba Iulia.

Au luat parte ca invitați ierarhi ortodocși (conducători ai unor eparhii, episcopii și arhierei vicari din țară), conducători ai unor culte protestante, consilieri, redactori ai revistelor bisericesti, directorii seminariilor teologice și alți invitați.

În prima zi a lucrărilor au fost prezentate și supuse dezbaterilor următoarele trei referate:

1. *Convergența în credință realizată în documentul ecumenic „Botez, Euharistie, Ministeriu”, întocmit de pr. prof. dr. Ioan Ică, de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu.*

2. *Pacea lumii și dreptatea socială în preocupările celei de a VI-a Adunări generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Vancouver — 1983, întocmit de Conf. dr. Lengyel Loránd, de la Institutul Teologic Protestant Unic de grad Universitar din Cluj-Napoca.*

3. *Viața în plenitudine și unitatea ei, întocmit de pr. prof. dr. Constantin Galeriu, de la Institutul Teologic Universitar din București.*

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. D. Abrudan

Iubirea și iertarea aproapelui nostru

(Continuare din pag. 1)

religios, ceea ce înseamnă că motivul și scopul ei este Dumnezeu: noi iubim pe aproapele nostru deoarece este frate al nostru, este fiu al lui Dumnezeu asemenea nouă și iubindu-l pe el, vedem că iubim pe Dumnezeu și invers: „Cine iubește pe Dumnezeu, iubește și pe fratele său” (I Ioan 4, 21).

Iubirea creștină față de aproapele se extinde asupra tuturor oamenilor de pretutindeni și de totdeauna. Mai mult, ea se extinde și asupra dușmanilor noștri personali, deoarece însuși Mîntuitorul ne-a dat poruncă în acest sens: „Iar eu vă zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvîntați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și vă rugați pentru cei ce vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru cel din ceruri...” (Mt. 5, 44—45).

Desigur, porunca iubirii față de vrăjmași (dușmani) nu ne pretinde să le arătăm acestora acte de iubire speciale, dar ne cere ca ei să nu fie excluși de la iubirea generală pe care trebuie să o avem față de orice om. În orice caz, iubirea față de dușmani ne pretinde să nu nutrim niciodată față de ei sentimente de ură și răzbunare. În acest sens, Sf. Apostol Pavel ne îndeamnă: „Nu vă răzbunați singuri, iubitorilor, ci lăsați loc miniei (lui Dumnezeu), căci scris este: „A mea este răzbunarea; eu voi răsplăti, zice Domnul”. Deci dacă flămînzește vrăjmașul tău, dă-i pline; dacă însetează, dă-i să bea, căci făcînd aceasta, grămădești cărbuni de foc pe capul lui. Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele” (Rom. 12, 19—21).

Pe deasupra tuturor, iubirea creștină față de aproapele cere să-i iertăm acestuia ofensele și nedreptățile, ca și orice rele pe care ni le-a făcut, căci așa ne învață Mîntuitorul: „De nu veți ierta oamenii greșalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta greșalele voastre” (Mt. 6, 15). De aceea, gîndul permanent și reamintirea continuă a nedreptăților și suferințelor îndurate din partea oricui nu sînt îngăduite, deoarece ele alimentează ura și dorul de răzbunare împotriva celui care ni le-a cauzat.

Așadar, păcătuiește împotriva iubirii aproapelui cel care îi doarește un rău dușmanului său, sau se bucură de nenorocirea care l-a lovit pe acesta. La fel păcătuiește cel care refuză să se împace cu dușmanul său, dacă acesta este dispus să-i ceară iertare și să-i compenseze pagubele făcute. Iubirea față de aproapele include în sine și iertarea acestuia pentru greșalele sau relele pe care ni le-a pricinuit, aceasta fiind una din faptele milei sufletești.

Dacă iubirea față de aproapele a fost lezată sau violată prin dușmănie, creștinul este obligat să restabilească această iubire prin *iertare și împăcare*. Căci dacă noi prin păcatele grele devenim dușmani ai lui Dumnezeu, care însă nu ne refuză niciodată iertarea dacă ne pocăim, iar prin Taina Spovedaniei ne împăcăm cu Dumnezeu, atunci, desigur, și noi avem datoria să iertăm pe aproapele care ne-a greșit, iar

aceasta cu atît mai mult, cu cît el dorește să se împace cu noi, recunoscîndu-și greșalele față de noi. Însă iertarea celor ce ne-au greșit, inclusiv a dușmanilor noștri, trebuie să fie o iertare sinceră, totală și din inimă, nu numai o iertare care duce la o împăcare formală, dar păstrează sub cenușă cărbunii urii și răzbunării. Dictonul: „Te iert, dar nu te uit”, e cu totul străin învățăturii creștine, deoarece în acest caz se păstrează, fie și sub o formă mai atenuată, spiritul urii și răzbunării, ca și principiul răsplătirii după legea talionului din Vechiul Testament: „Ochi pentru ochi, dînte pentru dînte”. Insuși Mîntuitorul ne-a dat cea mai deplină și mai măreață pildă despre iubirea față de dușmani, precum ne arată Sf. Apostol Petru: „Care ocărit fiind, nu răspunde cu ocară, dat la chinuri nu amenință, ci se lasă în știrea Celui ce judecă cu dreptate” (I Petru 2, 23).

Iertarea și împăcarea trebuie să steargă definitiv perioade în care creștinii au fost în vîrjab sau în vrăjmășie, relațiile dintre ei reluîndu-se dinaintea momentului în care a izbucnit între ei ura și dușmănia. Iertarea și împăcarea trebuie să fie asemenea unei operații chirurgicale, în care se extirpă porțiunea defectă din organul bolnav, suturarea între părțile sănătoase ale organului făcîndu-se numai după eliminarea acesteia.

Desigur, multe dușmăni s-au stins prin iertare și împăcare, după cum multe altele s-au perpetuat multă vreme, unele chiar pînă la sfîrșitul vieții celor învrăjbiți, iar altele s-au continuat chiar de către urmașii acestora și aceasta deoarece nici unul dintre ei n-a voit să facă primul pas spre împăcare. De fapt, cel vinovat de violarea relațiilor de iubire ar trebui să facă cel dintîi pas spre împăcare. Dar în cazul în care acesta se află sub apăsarea unei grele suferințe morale, cauzate de conștiința vinovăției și care îl reține de la acest pas, și cel ofensat poate face acest prim pas, mai ales dacă știe că acela care l-a ofensat își recunoaște vinovăția și dorește împăcarea. Cîci, precum ne învață Sf. Apostol Pavel, iubirea „toate le îndură, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le răbdă” (I Cor. 13, 7), de aceea ea se situează pe poziția veșniciei.

Iar la întrebarea pusă Mîntuitorului de Petru: De cîte ori trebuie să iertăm pe aproapele care greșete, oare de șapte ori?, răspunsul dat de Iisus este: „Nu-ți zic pînă de șapte ori, ci de șaptezeci de ori cîte șapte” (Mt. 18, 21—22).

Iată pentru ce, acolo unde nu este iertare din inimă, nu este nici iubire, iar condiția iertării greșalelor noastre de către Tatăl nostru cel cereș este tocmai iertarea din partea noastră a celor ce ne greșesc: „Că de veți ierta oamenii greșalele lor, și Tatăl vostru cel cereș vă va ierta greșalele voastre. Iar de nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșalele voastre” (Mt. 6, 14—15).

— Zaharia Boiu și Banatul —

(Continuare din pag. a 2-a)

formînd modestul Caransebeș într-o oază de răspîndire a sentimentelor și bucuriei românești. Corurile, presărate în tot orașul, îi întâmpină pe oaspeții de la gară (*Foaia Diecezană*, 1887, II, nr. 14, 5/17 aprilie, p. 1—2). Prin versurile sale Zaharia Boiu este în centrul atenției. Cel puțin așa vestește programa festivităților: „textul cîntării festive a binevoit să-l scrie d. Zaharia Boiu... iar aria a compus-o d-nul G. Dima...” (*Foaia Diecezană*, 1887, II, nr. 10, 7/20 martie, p. 1). La concertul festiv ce a urmat *Oda* lui Zaharia Boiu a fost declarată de un alt nume de rezonanță în Banat, George Dobrin după care a urmat *Imnul* festiv pe muzica cunoscutului compozitor G. Dima (*Foaia Diecezană*, 1887, II, nr. 16, 19 aprilie/ mai, p. 1—2). Nu știm dacă Zaharia Boiu a participat la festivitatea de la Caransebeș, dar oricum

trebuia să fie extrem de îndurat din pricina morții prea timpurii, cu o lună înainte, a fiului său Victor Eugen de 9 ani și jumătate (*Telegraful Român*, 1887, XXXV, nr. 22, 28 februarie/12 martie, p. 3).

Dexteritatea lui Zaharia Boiu de a compune poezii cu diferite prilejuri festive cu caracter național, era probată prin încercările anterioare, cu prilejul colectei pentru zidirea bisericii catedrale din Sibiu (1858), la serbarea de 25 de ani al venirii lui Andrei Șaguna în Ardeal (21—22 august 1871). Simțul poetic, delicatețea ideilor și optimismul versurilor sale îl îndreptățesc la o atare apreciere din partea contemporanilor. Nu putem uita însă scopul acestor versuri — unele de o realizare artistică, explicabil, mai modestă — ce se voiau în primul rînd de utilitate nu atemporală ci subjugate în prin-

cipiu exteriorizării unor idei nobile cu profunde semnificații naționale.

Totdeauna marile personalități au știut să-și aleagă colaboratorii. Același lucru mărturisesc faptele și despre Andrei Șaguna. Dacă Șaguna a fost o personalitate atît de proeminentă, a fost nu numai datorită exclusiv meritelor și realizărilor sociale naționale, ci și pentru felul în care a știut cu delicatețe și sensibilitate — această floare rară a oamenilor înzestrați — să-și apropie, să intuiește cele mai capabile tinere vîlătoare, reale talente în stare incipientă, pe care să le crească, să-i formeze, spre a fi focare de credință, izvoare de înțelepciune, stîlpi de nădejde ai Bisericii și luminători ai Neamului, continuîndu-i atemporal opera. Istoria stă mărturie pentru acest adevăr prin realizările unor Ioan Popasu, Zaharia Boiu, Nicolae Popea, Ilarion Pușcariu.

Semnalăm... Semnalăm...

● **ANDREI ȘAGUNA ȘI MIȘCAREA DE EMANCIPARE SOCIAL-CULTURALĂ A ROMANILOR TRANSILVANENI** este titlul unui articol din revista „Transilvania” (1, 1984, p. 11) semnat de Mircea Stoia. Se ocupă mai ales de rolul său în organizarea Asociației. Vede — pe drept cuvânt — în reînnoirea Mitropoliei la 1864, „o strălucită victorie politică românească”.

● **ONISIFOR GHIBU** — educator și memorialist se intitulă cartea lui Traian Vedineș (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1983, 206 p.). Citează din Ghibu: „Noi coborăm din Horea, din Lazăr, din Iancu, din Șaguna — revoluționari acerbii, al căror suflet nu era modelat după teorii de prin cărți, ci era frământat din istorie, din lupte, din biruințe și din înfrângeri, din credință și din suferință, din răbdare și din nădejdea în dreptatea și în biruința binelui asupra răului” (p. 11).

● **Jean Gimpel**, autor apusean al unei cărți intitulate **REVOLUȚIA INDUSTRIALĂ ÎN EVUL MEDIU** (trad. rom. de Costanța Oancea, București, 1983, 243 p.), nu pierde ocazia de a lăuda Biserica romano-catolică și a acuza ortodoxia de a fi fost refractară la idei noi, pentru că cei dinții au admis, cei din urmă n-au admis orologii și orgi în biserici. (p. 154 și 218). Dar oare nu puteau fi și alte motive ca să se rezeze orgile sau orologiile, nu numai rezistența la idei noi? Ce ușor generalizează unii!

● **Dan Medeanu** consacră o coloană din „Tribuna României” (XIII, 262, 1984, p. 13) „Muzeului culturii românești din Șcheii Brașovului”, vorbind despre muzeul primei școli românești din secolul al XV-lea, care a funcționat pe lângă biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului, și despre tipărirea diaconului Coresi. Articolul e ilustrat cu fresca: „Diaconul Coresi” de Costin Petrescu, aflată în biserică.

● Oamenii de știință avertizează: Extinderea înarmărilor în cosmos sporește pericolul unei conflagrații nucleare, este titlul unui articol semnat de V. Văluțeanu în ziarul „România liberă” (2 martie 1984, p. 4).

● **Prof. și scriitorul George Uscătescu** din Madrid publică un Cuvânt înainte la un „Brâncuși”, în „România literară” (7, 1984, p. 20).

● **Episcopia Aradului** a tipărit un **INDRUMĂTOR BISERICESC MISIONAR ȘI PATRIOTIC**, 1984, 101 p. Capitolul „File din istoria Patriei” reunește 10 studii de investigație în istoria locală scrise cu pricepere și cu bună informație.

ANTONIE P.

HRAM MĂNĂSTIRESC

Izvorul Tămăduirii, vineri după Învierea Domnului, 27 aprilie în acest an, este după cum se știe al doilea hram al Sf. Mănăstiri Brincoveanu de la Simbăta de Sus, jud. Brașov.

Cu toată vremea nefavorabilă, de iarnă întinzată, praznicul s-a desfășurat după rânduiala îndătinată, la el participând între alții și un grup de peste 25 de oaspeți din S. U. A., profesori și studenți de la Facultatea de Teologie presbiteriană din Chicago, în frunte cu prof. Dr. V. Bruce Rigdon.

Sf. Liturghie a fost săvârșită de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, de la Sibiu fiind însoțit de P. C. cons. Gh. Papuc și P. C. secretar eparhial I. Galea.

La momentul convenit, C. diacon I. Ciocan a fost hirotonit preot pe seama parohiei Săliște III, prot. Sibiu.

La priceasnă a predicat P. Cuv. ierom. T. Părăian.

După Sf. Liturghie, cuvînt de învățătură a rostit I. P. S. Mitropolit Antonie, care a tălmăcit evanghelia zilei cu izgonirea de către Mîntuitorul Iisus Hristos a neguțătorilor din templu, zăbovind apoi asupra unor argumente care confirmă Învierea Domnului, precum și asupra consecințelor negrăite pe care acest unic eveniment din istoria omenirii îl are pentru viața noastră creștină.

S-a săvârșit apoi sfințirea apei și Sf. Maslu de obște.

SFINȚIRI DE BISERICI

● Biserica Sf. Adormire din Brașovul Vechi — preoți parohi I. Comșa și I. Zăbavă — a fost zidită în anii 1782—1783, fiind pictată inițial de cunoscuții zugravii populari frații Grecu din Sășăuș, pictură din care s-au mai păstrat trei fragmente.

În anii 1981—1983 biserica a fost total înnoită în interior, prin iconostas nou, pictură nouă etc., lucrări în urma cărora ea a fost sfințită de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 29 aprilie 1984.

Erau de față P. C. prot. rom. cat. Hajdu Iuliu, d-l pastor Majoy Andrei, prot. unitarian, d-l pastor reformat Antal Francisc și d-l pastor evangh. Pelger Mathias.

La agapa frățească ce a urmat au vorbit:

I. P. S. Mitropolit Antonie, care a salutat prezența la praznic a oaspeților americani, cărora le-a făcut apoi un scurt istoric al mănăstirii, simbol al unității noastre de neam, citi și al familiei Brincoveanu, voievod care, împreună cu cei 4 feciori ai săi, a murit mucenicește pentru credința și neamul său.

I. P. S. Sa a vorbit de asemenea despre tragedia ctitoriei lui Brincoveanu de la Simbăta de Sus, care, fiind punct de apărare a Ortodoxiei, a împărțit soarta celor peste 150 mănăstiri românești din Transilvania, fiind distrusă de habsburgii catolici de la Viena, după actul „unirii” de la 1700, oaspeților făcându-li-se totodată o scurtă prezentare a vieții religioase de astăzi din țara noastră, ceea ce au putut să constate personal pe unde au trecut, credincioșii fiind liberi să-și practice credința lor religioasă.

D-l prof. Dr. V. Bruce Rigdon a mărturisit, între altele, că consideră o adevărată binecuvîntare faptul că a putut să vină în România de mai multe ori. Arătînd că în Iisus Hristos toți constituim o mare familie, că într-o lume atît de divizată ca cea de astăzi ne putem vedea totuși ca frați și surori, vorbitorul a mulțumit pentru ospitalitatea și căldura creștinească cu care au fost înconjurat, subliniind că vizita făcută în România va rămîne o experiență de neuitat.

După slujba sfințirii și după Sf. Liturghie au vorbit: P. C. prot. Z. Moșoiu (Brașov), P. C. pr. paroh I. Comșa, d-l pastor A. Majoy, d-l pastor Fr. Antal și d-l pastor Math. Pelger, care au adus I. P. S. Sale și credincioșilor noștri salutul comunităților pe care le reprezentau.

Cuvînt de învățătură a rostit apoi I. P. S. Mitropolit Antonie.

Pentru străduința depusă la înnoirea bisericii și activitatea preoțească de peste 40 de ani, P. C. pr. I. Comșa a fost distins și hirotonit „iconom stavrofor”, deodată cu pr. A. Cosma (Stupini), care a primit aceeași distincție pentru munca depusă la parohie și în cancelaria prot. Brașov.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

● Din încredințarea I. P. S. Mitropolit Antonie, Duminică, 6 mai 1984, P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a sfințit biserica, renovată și înconjurată cu gard nou, din parohia Sîntionlunca, prot. Sf. Gheorghe, administrată de C. pr. I. Andrișoale, cu care prilej a rostit și un cuvînt de învățătură.

● După ce i s-au făcut reparații capitale, biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din parohia Cernatul-Săcele, prot. Brașov, a fost îmbrăcată parțial cu haina nouă a picturii.

În urma acestor lucrări, Duminică, 13 mai 1984, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a săvîrșit sfințirea acestei biserici, de la Sibiu fiind însoțit de P. C. consilier M. Sămărghitan, P. C. secretar eparhial I. Galea și C. diacon H. Rădulescu.

Răspunsurile au fost date de corul mixt al parohiei Brașov-Barîțiu, condus de d-na Niculescu Aurora.

La sfîrșitul Sf. Liturghii au vorbit: P. C. protopop Zenovie Moșoiu, P. C. pr. Stoicescu Nicolae — parohul local, care a fost distins și hirotonit „iconom stavrofor”.

Un bogat cuvînt de învățătură a rostit apoi I. P. S. Mitropolit Antonie.

● Duminică, 20 mai 1984 I. P. S. Mitropolit Antonie a săvîrșit sfințirea bisericii din cartierul „Steagul Roșu” Brașov, preoți parohi: I. Comșulea și Gh. Grama, biserică îmbrăcată într-o frumoasă haină picturală, executată de pictorul D. Bănică.

De la Sibiu a fost însoțit de P. C. cons. D. Dan și P. C. secretar eparhial I. Galea, evenimentul fiind urmărit cu interes de obștea mare a credincioșilor.

Răspunsurile au fost date de corul bărbătesc al parohiei, dirijat de d-l A. Volintir.

La sfîrșitul Sf. Liturghii au vorbit: P. C. prot. Z. Moșoiu, P. C. preot paroh I. Comșulea, care a fost distins și hirotonit „iconom stavrofor”.

Un ziditor cuvînt de învățătură a rostit apoi I. P. S. Mitropolit Antonie.

SIBIU

● P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a săvîrșit, din încredințarea I. P. S. Mitropolit Antonie, Sf. Liturghie arhierescă în parohiile: Sibiu-Iosetin, în Duminica Floriilor — 19 aprilie 1984 —, hirotonind întru preot pe C. diacon I. Munteanu pe seama parohiei Fofeldea (prot. Agnita), iar întru diacon pe teologul I. Ciocan; Rășinari, bis. Sf. Paraschiva, în Duminica Sf. Paști, 22 aprilie 1984; Amnaș, prot. Sibiu, a doua zi de Paști, 23 aprilie 1984; Catedrala din Sf. Gheorghe, Duminică, 29 aprilie 1984; Rîu Sadului, prot. Sibiu, Duminică 27 mai 1984, cu fiecare prilej rostind și cite un cuvînt de învățătură.

● P. S. Sa a vizitat de asemenea parohiile: Topircea, prot. Sibiu, în 8 aprilie a. c.; Veștem, în 20 aprilie a. c.; Sînpetru și Bod, în 5 mai a. c.; Ucea de Jos, prot. Făgărăș, în 6 mai a. c.; Poiana Mărului, prot. Brașov, și Șinca Veche, prot. Făgărăș, în 13 mai a. c. și parohia Roșia, prot. Sibiu, în 31 mai a. c., dînd la fiecare îndrumările cuvenite.

● În ciclul: „Spiritualitatea sibiană”, joi, 3 mai 1984, în sala „Andrei Oțetea” din clădirea bibliotecii Astra din Sibiu a avut loc o sesiune de comunicare, în cadrul căreia au conferențiat și P. C. pr. prof. onor. Dr. Teodor Bodogae despre: „Considerații privind rolul istoric al școlilor confesionale la românii ardeleni” și P. C. arhid. prof. Dr. Ioan Floca despre: „Instituții de cultură românească și Andrei Șaguna”.

ALBA IULIA

● Duminică, 8 aprilie, credincioșii parohiei Marii II din Alba Iulia și păstorul lor suflătesc — P. C. vicar Toma Păunescu, au avut bucuria de a-l avea în mijlocul lor pe P. S. Episcop Emilian săvîrșind Sf. Liturghie arhierescă și hirotonind întru diacon pe candidatul Mircea Sicoe, iar întru preot pe diacon. Dorel Floca, pentru parohia Bistra, prot. Cîmpeni.

● În 15 aprilie, Duminica Floriilor, P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala episcopală din Alba Iulia, hirotonind întru preot pe diacon. Mircea Sicoe, pentru parohia Zlatna III — Viltori.

● A doua zi de Paști, 23 aprilie, P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala Sf. Treime din Blaj, rostind un ziditor cuvînt de învățătură.

În aceeași zi, P. S. Sa a săvîrșit vecernia din parohia Blaj-Tiur.

● A treia zi de Paști, 24 aprilie, P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala din Alba Iulia, fiind și pomenirea Sf. Ierarhi Iorest și Sava.

● Vineri — Izvorul Tămăduirii — P. S. Episcop Emilian a cercetat așezămîntul de la Rîmeț.

● Simbătă 28 aprilie 1984, P. S. Episcop Emilian a săvîrșit slujba vecerniei în parohia Săcalu de Pădure, prot. Reghin, iar duminică, 29 aprilie a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala din Tg. Mureș, rostind un cuvînt de învățătură.

● Duminică, 29 aprilie 1984, P. S. Episcop Vasile al Oradei a săvîrșit Sf. Liturghie în biserica din parohia Doba, prot. Carei, cu care prilej a binecuvîntat un chivot nou, din lemn sculptat, și o cruce mare cu chipul răstignirii, așezată în Sf. Altar. Preotul-paroh Mihai Anghel a fost distins cu rangul de iconom.

ORADEA

A 43-a Conferință teologică interconfesională

(Continuare din pag. a 3-a)

După prezentarea referatelor, mai mulți participanți s-au înscris la cuvînt, aducînd, prin intervențiile lor o contribuție însemnată la aprofundarea temelor prezentate.

I. P. S. Mitropolit Antonie a înțeles, cu acest prilej, un larg și interesant excurs asupra problematice ecumenice actuale.

În final, Comisia rectorilor și prorectorilor a formulat concluziile, din care reținem în esență ideile ca acestea:

1. Documentul ecumenic „Botez, Euharistie, Ministeriu”, de la Lima, înaintat spre studiu Bisericilor membre ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, se înscrie, în chip neîndoielnic, ca o realizare ecumenică valoroasă.

2. În privința Botezului se constată că punctele comune sau convergente, așa cum rezultă ele din documentul amintit, privind natura, modul săvîrșirii, semnificațiile și efectele Botezului, precum și implicațiile lui etice și ecumenice sînt numeroase și esențiale. Mai rămîn totuși unele puncte neelucidate cum ar fi de pildă legătura strînsă dintre Botez, Mîngîrire și Euharistie.

3. Documentul „B. E. M.” înregistrează un plus de convergențe și în ce privește Taina Euharistiei, pe care o înfățișează drept taina jertfei și prezenței reale a lui Hristos, sau taina comuniunii cu Hristos și întredolaltă a celor ce se împărtășesc.

4. S-a apreciat ca pozitivă abordarea de ansamblu și cu responsabilitate pentru unitatea Bi-

sericii a problemei Ministeriului, precum și efortul depus pentru apropierea pozițiilor și înțelegerea nuanțelor acestuia. Deși nu s-a ajuns la un consens mai larg și esențial, Documentul reliefează o serie de convergențe ca: înrădăcinarea ministeriului bisericesc în preoția lui Hristos; importanța constitutivă a ministeriului instituit de Hristos pentru viața Bisericii; înțelegerea actului de instituire a ministeriului prin invocarea Duhului Sfînt și punerea mîinilor (hirotonire).

5. Din ultimele două referate și din discuțiile purtate în legătură cu ele s-a evidențiat ideea că viața este un dar sacru al lui Dumnezeu și că apărarea și desăvîrșirea ei implică o responsabilitate comună sporită a Bisericilor și a tuturor oamenilor și popoarelor.

6. Pentru conservarea vieții, în plenitudinea și unitatea ei, se impune ca toate energiile noastre să fie consacrate umanizării lumii contemporane, utilizării tehnicii și descoperirilor științifice în folosul progresului și civilizației și nu spre distrugere și moarte.

7. Pacea este roada dreptății și condiție esențială a unei vieți plene pentru toți oamenii. Date fiind dificultățile și obstacolele care stau în calea unei păci reale și de durată, Bisericile sînt chemate la o acțiune hotărîtă și energică pentru edificarea unui climat de încredere, destindere și colaborare între oameni și popoare, pentru instaurarea unei noi ordini morale, economice, so-

cială și politice mondiale.

8. În temeiul învățăturilor lor, Bisericile noastre sînt datoare să sprijine, în continuare, toate inițiativele și acțiunile poporului și statului nostru în vederea statornicirii păcii în întreaga lume.

9. În fața pericolului pe care-l reprezintă armele nucleare, dezarmarea este singura soluție de realizare a unei păci drepte în lume și de afirmare și apărare a vieții pe planeta noastră. Bisericile sînt chemate să sprijine eforturile în acest sens, prin propovăduirea Evangheliei, a vieții și păcii lui Hristos.

Vineri, 18 mai a. c., în cea de a doua zi a lucrărilor, acad. Ștefan Pascu a expus tema: „Aniversarea a 40 de ani de la revoluția de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă din România”, după care a răspuns la întrebările adresate de către unii dintre participanți.

Continuînd firul unei tradiții de conducere ecumenică de mai bine de două decenii, și actuala conferință teologică interconfesională s-a înscris ca o însemnată contribuție la promovarea bunelor relații dintre cultele din țara noastră și totodată ca o nouă și grăitoare dovadă a atașamentului sincer pe care-l arată Bisericile noastre față de obiectivul principal înscris pe agenda Consiliului Ecumenic al Bisericilor — acela al refacerii unității creștine primare, și față de idealurile de pace, dreptate și cooperare de care este însușit poporul nostru și omenirea contemporană.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P. O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.